

A szoknya vázlatos története

Van feszes, bő, maxi, mini, ceruza, szatén, szövet, mintás, egyszínű, fodros, egyszerű és még sorolhatnám. Űkanyja a krinolin, dédunokája a mini. Bizony a szoknya sem volt mindig olyan, mint amit manapság hordunk. Több tucat változtatáson ment keresztül, mire elnyerte mai formáját.

Az eredeti középkori szoknya nyaktól térdig ért, redőzött ruha volt, a derékon övvel kötötték meg és férfiak is hordták. A XV. században vált ketté ruhaderékká és szoknyává, ezzel kezdődött meg a mai értelemben vett szoknya története. Állandóan változó hossza, bősége, nemritkán komikus kinézete alapvetően meghatározta a divat képét. Kezdetben a változás igen nehézkesen ment. Évtizedeknek kellett eltelniük mire egy kis masnit, vagy hajtást módosítottak rajta.

Napjainkban már azon sem botránkozunk meg, ha a szoknya épp hogy csak olyan hosszú, mint amit egy öt éves kislány hord. A középkorban, sőt még az 1920-as években is a boka kivillantása ledérségnek számított! A hosszú, földig érő szoknyák olykor több tíz méter anyagból készültek, gazdagon díszítettek voltak. A derékrész hol a mell alá kúszott fel, majd visszatért eredeti helyére, ezáltal is változtatva a női sziluettet.

XIV. Lajos ideje óta a divat végérvénye-

sen egyet jelentett a francia divattal. Az öltözékek gazdagon díszítettek voltak, a reprezentációs jelentőségük megnőtt és ezáltal

a szoknyák mérete is.

Az abroncs szoknya előkerült a láda mélyéről, most ismét hódított. Ezt az abroncsokkal merevített, a testtől messze elálló szoknyát kezdetben zörgő viaszosvászon szerkezettel, később finomabb anyagból készült szalagokkal fogták össze. A dáma beleállt az „abroncs-hordóba”, ezt hozzáerősítették a derekához. Ez a fajta viselet egyébként a spanyol udvarból terjedt el, elnevezése: *vertugadin* – jelentése: erényőr. Ebből arra

ALSÓSZOKNYA, ALATTA ABRONCS. E FÖLÉ HÚZTÁK FEL A RUHÁT

következtethetünk, hogy ez a fajta viselet a hölgyek erényét hivatott megőrizni, óvni őket a kíváncsi férfiúi pillantásoktól. Érdekes mód ez a szoknya a vártnál éppen ellenkező hatást ért el. Igaz, hogy semmit sem láttatott a női testből, sőt még csak nem is sejtetett, de annál több férfi fantáziájának vált titkos, izgató fejtörőjévé: vajon mi van a ruha

OLDALCSÍPŐ, AKÁR KÖNYÖKTÁMASZKÉNT IS SZOLGÁLT

alatt...? Ha igaz az anekdota, egy ízben a vertugadin beleszólt a történelembe. Szent Bertalan éjszakáján a hugenották IV. Henriket keresték, hogy meggyilkolják őt. Teremről teremre közeledett a gyilkos csapat. Henriknek egyetlen esélye nyílt a menekülésre: felesége, Valois Margit óriási abroncs szoknyája. A leendő király bebújt hát asszonya szoknyája alá, ő pedig óriási lélekjelenléttel odaszólt a terembe beözönlő gyilkos hordának: „A madár, akit kerestek, kirepült az ablakon”.

Később a vertugadin változtatásokon ment keresztül. Több elliptikus formájú abroncsot használtak fel hozzá, a legelső volt a legnagyobb kerületű, a legfelső a legkisebb. Az abroncsok halcsontból vagy nádból készültek, szalagok, pántok tartották össze. Erre a kalitkaszzerű építményre húzták rá a

szövetet. A szoknya fejlődése azonban ezzel még közel sem ért véget.

A század közepén (1750-es évek) az udvari nagy gála viseletben megjelent az ovális alakú abroncs szoknya, az úgynevezett *panier à coudes*. Rövidebb nevén panier. Az elől-hátul ellaposított csípőkosár akár könyöktámaszként is szolgálhatott a legyező használatában elfáradt karnak és olyan széles volt, hogy a hölgyek csak oldalazva fértek át az ajtón. Ha a dáma gyalog ment elfoglalta a fél utcát. A lovagja nem tudott mellette haladni, egy lépéssel előtte vagy mögötte kellett lépdelnie. A leülés valóságos tortúra volt, sokat kellett gyakorolni, hogy zajtalanul történjen, mert a szerkezet hangosan nyikorgott mikor a hölgy súlya az abroncsokra nehezedett.

Az 1800-as évek elején eltűnt a testet

TURNŰR - A SZOKNYA HÁTSÓ RÉSZÉT HANGSÚLYOZTA. VISELÉSÉVEL AZ ŰN. „S” ALAKOT ÉRTÉK EL. AZ 1860-AS ÉVEKBEN TÖBBEN LETÉK E RUHADARAB VISELÉSE MIATT HALÁLUKAT

ALUL ÉS FELÜL:

A SZOKNYÁK KÖRMÉRETE GYAKRAN ELÉRTE A TÍZ MÉTERT IS

sanyargató fűző és a nagy abroncsos szoknya. A „Vissza a természethez jelszó” érvényesült a divatban is. Könnyű anyagokból készült, a mell alatt összefűzött ingszerű ruhát hordtak az asszonyok. A test ily mértékű szabadsága azonban nem tartott sokáig.

A XIX. század közepétől a női divatot az egyre nagyobb mennyiségű anyagfelhasználás jellemezte. Rövid száműzetéséből visszatért az abroncs szoknya, méghozzá új néven: *krinolin*. A divat most már végletes túlzásokba esett. A szoknya olyan bő volt, hogy az azt viselő hölgyek nem tudtak kezét fogni egymással. Egy-egy szoknya körmérete elérhetette a 10 métert is, elképzelhetjük hát milyen súlya volt. Ezeket az óriási monstrumokat a krinolin tartotta meg, amely lószőrből és lenvászonból készült merev alsószoknya volt, amit halcsontokkal erősítettek meg. Az ingóbingó szerkezetben külön meg kellett tanulni járni. Egy szobában csak hárman- négyen fértek el az ezt viselő hölgyek közül. Tűzveszélyesek is voltak, különösen a titokban dohányzók számára. Ha apjuk vagy férjük hirtelen rájuk tört, a cigarettát a hátuk mögé dugva a hatalmas tüll-monstrum könnyen lángra kaphatott. 1860-körül többen lelték így halálukat.

Amikor a szoknyák már nem tudtak hátra terjeszkedni, elindultak oldalra. A krinolint rövid időn belül a *turnür* váltotta fel. Ez a kis párnácska flanelből készült, lószőrrel volt kitömve. A viselője derekára és tomporára volt erősítve, erre szabták rá a szoknyát. A hölgyek sziluettje így nyerte el az ebben az időben rendkívül nőiesnek talált S-formát. A turnür volt a ruha leghangsúlyosabban díszített része. Csipkék, szalagok, művirágok kerültek rá. A hóbertos divatrajongók akár műmadarakkal díszített fészkeket is elhelyeztek rajta, a hatásfokozás kedvéért.

Az 1900-as években többen szembeszálltak a kényelmetlen és egészségtelen női visellett, megjelentek a reformruha mozgalmak. Ha a hölgy földig érő szoknyájában

MARILYN MONROE: VAN, HOGY NEM IS A SZOKNYA A LÉNYEG...

végigment az utcán, hosszú uszálya alatt összegyűjtötte a faleveleket, az eldobált sze-

metet, nemritkán még a kutyaagumit is. Esős időben sáros lett a szoknya alja és az úrhölgy ezt a sok szennyeződést mind bevitte otthonába. Az első merész újító Amelia Bloomer

A KRINOLIN MINDEN SZEMPONTBÓL HASZNOS RUHADARAB VOLT

volt, aki elsőként próbálta meg divatba hozni a nők számára a nadrágot – kevés sikerrel. A legtöbben kinevették őt, azért is, mert féltek tőle. A férfiak úgy gondolták, ha a nők „hordják a nadrágot” az ő uralmuknak vége. A reformerek ekkor még nem értek el jelentős változtatásokat. A XIX. században még néhány erőltet próbálkozással visszatért a turnür, de a XX. század elejére teljesen eltűnt.

TURNÜR

A női test felszabadult, a ruhák funkcionálisabbá váltak. A nők egyre inkább részt vettek a közéletben, sportoltak, utaztak. Megváltozott a szépségideál és az ízlés. A cicoma, a túlzott díszítettség helyett az egyszerű formákat kedvelték.

Az I. világháború idején keskenyebbek és rövidebbek lettek a szoknyák. Már nem csak a lábfejet, hanem a bokát, sőt néha a vádli egy részét is láttatni engedték! A nagy áttörést az 1920-as években Coco Chanel modelljei jelentették. Rafináltan vegyítette a női és férfidivat jellegzetességeit, ezáltal létrehozva valami egészen újat. Az asszonyok elfelethették a nehéz szöveteket, helyettük utat tört magának a dzsörzé, a kötött és műszalas anyagok. Az 1930-as években ismét rövidült a szoknya és már csak épp hogy takarta a térdet, még szűkebb lett. A kényelmes járást csupán egy hajítás szolgálta.

A II. világháború után felbukkant egy fiatal divattervező, aki új irányvonalat adott a női divatnak. Ő volt Christian Dior és a „new look”. Dior volt az első divattervező, aki már visszafelé is kacsingatott a női sziluettek történetében. Újra divatba hozta az alsószoknyát és a térdig érő bő vonalat. Az 1970-80-as években a szoknya szabásvonala gyors egymásutánissággal változott. Volt harang, ceruza, cső, banán majd megjelent a mini, a még rövidebb midi, és amikor a szoknya már alig takarta a feneket, a forró nadrág.

Napjainkban a legkülönbözőbb szabások és hosszú divatosak. Mindig van egy aktuális trend, ami a fő irányvonalat adja meg. Ezen belül ki-kí válogathat saját ízlése szerint. A divattervezőknek már igen nehéz újat felmutatni ezért sokszor fordulnak vissza a régi idők szabásvonalaihoz. Így ki tudja, lehet, hogy a mi ükunokáink már újra a turnür vagy a krinolin módosított változatában fognak járni.

BOBKÓ ANNA